

Krystyna Michałowska-Gorywoda

O książce Leokadii Oręziak "Finanse Unii Europejskiej", Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, 320 S.

International Journal of Management and Economics 26, 188-190

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O książce

Leokadii Oręziak *Finanse Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, 320 s.

Książka L. Oręziak *Finanse Unii Europejskiej*, opublikowana w 2009 r., stanowi drugie wydanie tej jedynej jak dotychczas w polskiej literaturze ekonomicznej pozycji przedstawiającej w sposób kompleksowy system finansowy Unii oraz uwarunkowania jego funkcjonowania. Autorka w sposób wyczerpujący scharakteryzowała poszczególne elementy tego systemu oraz wzajemne powiązania między nimi. Przedmiotem uwagi jest tutaj zarówno finansowanie z budżetu ogólnego Unii Europejskiej, jak i finansowanie pozabudżetowe (Europejski Bank Inwestycyjny oraz Europejski Fundusz Rozwoju). Istotną część książki stanowi rozdział poświęcony harmonizacji podatków w ramach Unii.

Kluczowe znaczenie dla rozważań zawartych w całej pracy ma część pierwsza, zatytułowana *Polityka pieniężna i budżetowa w strefie euro*. Jak pisze Autorka, „W niniejszej pracy finanse Unii zostały potraktowane stosunkowo szeroko, gdyż nie ograniczono się tylko do zaprezentowania zasad i praktyki funkcjonowania budżetu ogólnego, który jest podstawowym elementem systemu finansowego. Problematyka budżetu ogólnego została scharakteryzowana na szerszym tle, jakim są zasady koordynacji polityki budżetowej w ramach Unii, a w szczególności w strefie euro”. Podejście takie wydaje się uzasadnione, gdyż unijne zasady dotyczące kształtowania polityki budżetowej rzutują istotnie na dotychczasową i przyszłą sytuację finansów publicznych w krajach członkowskich. Ta z kolei w sposób istotny wpływa na ich możliwości finansowania wydatków z budżetu ogólnego. Uzasadnione jest ponadto skoncentrowanie przez Autorkę uwagi na krajach strefy euro, gdyż strefa ta obejmuje większość krajów członkowskich Unii. Wnoszą one największą część środków do unijnego budżetu. Regulacje zawarte w traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską oraz w Pakcie Stabilności i Wzrostu mają na celu zapewnienie stabilności finansów publicznych we wszystkich krajach Unii, ale w odniesieniu do krajów strefy euro są one jednak znacznie bardziej restrykcyjne niż wobec pozostałych krajów członkowskich. Regulacje te stanowią w istocie ramy ograniczające nie tylko dla kształtowania krajowych finansów publicznych, ale faktycznie także finansowania z budżetu Unii. Wiadomo bowiem, że już od dłuższego czasu środki pochodzące z budżetów krajowych stanowią ponad dwie trzecie zasobów, jakimi dysponuje budżet ogólny Unii.

Zawarta w książce pogłębiona charakterystyka złożonych uwarunkowań prawnych i ekonomicznych, w których kształtowana jest polityka budżetowa krajów członkowskich

Unii, ma istotne znaczenie dla zrozumienia trudności, na jakie napotykały dotychczas wszelkie próby zwiększenia ponad 1,24% PKB środków, którymi dysponuje budżet UE. Można oczekiwać, że przy kształtowaniu tego budżetu na okres po 2013 r. sytuacja może być jeszcze trudniejsza ze względu na poważne problemy finansów publicznych większości krajów Unii, będące następstwem kryzysu ekonomicznego od 2007 r. Problemy te nie omijają także Polski. Autorka poddała analizie stan i perspektywy finansów publicznych naszego kraju i wskazała na znaczenie podejmowanych przez Komisję Europejską i Radę Unii Europejskiej działań mających na celu ograniczenie nadmiernego deficytu.

W drugiej części książki przedmiotem szczegółowej analizy są zasady i funkcjonowanie w praktyce budżetu ogólnego Unii Europejskiej. Budżet ten został pokazany jako najważniejszy element systemu finansowego Unii. Czytelnik może tu znaleźć nie tylko informacje na temat podstaw prawnych i zasad kształtowania tego budżetu, ale także szereg uwag i refleksji odnoszących się do finansowania pochodzącego z tego źródła. Przedstawiona przez Autorkę charakterystyka dochodów i wydatków z budżetu ogólnego daje pełen obraz tego, skąd Unia czerpie środki finansowe i na co są one wydatkowane.

Do interesujących i raczej mało znanych zagadnień prezentowanych w tej części książki należy temat tzw. płatników oraz beneficjentów netto. Kwestia ta od dawna jest przedmiotem ożywionych dyskusji na forum instytucji UE, a także we wszystkich krajach członkowskich. Coraz większym zainteresowaniem społecznym cieszy się także sprawa ochrony interesów finansowych Unii. Analiza tego zagadnienia w recenzowanej książce rzuca światło na pewne istotne problemy, które powinny być znane także opinii publicznej w Polsce. Warto odnotowania są także rozważania Autorki na temat budżetu Unii po 2013 r. Zwraca ona uwagę na dużą rozbieżność interesów między grupą krajów stanowiących płatników netto a grupą skupiającą beneficjentów netto środków z budżetu ogólnego. Należy zgodzić się z opinią Autorki, że publiczna debata na temat budżetu ogólnego Unii Europejskiej po 2013 r. jest w istocie debatą na temat perspektywy integracji europejskiej. Słuszne jest też jej stwierdzenie, że „Bez odpowiedniego wsparcia finansowego z tego budżetu trudno będzie rozwijać podjęte do tej pory wspólne działania integracyjne, a jeszcze trudniej wprowadzić w życie nowe projekty”.

Zagadnienia finansowania pozabudżetowego scharakteryzowane zostało w trzeciej części książki. Przedmiotem uwagi jest tu funkcjonowanie Europejskiego Funduszu Rozwoju, wspólnotowych operacji pożyczkowych oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Dodatkowo, w ujęciu historycznym, przedstawiono budżet operacyjny nieistniejącej już Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali.

Zawarte w ostatniej części książki rozważania dotyczące harmonizacji podatków stanowią ważne uzupełnienie treści przedstawionych w poprzednich rozdziałach. Podatki są bowiem najważniejszym źródłem dochodów publicznych. Nie jest zatem obojętne, jak jest kształtowana polityka podatkowa w krajach członkowskich i jaki wpływ na nią mają decyzje podejmowane na szczeblu Unii. Proces harmonizacji podatków osiągnął najwyższy poziom zaawansowania w przypadku podatków pośrednich, co było silnie

uwarunkowane potrzebami funkcjonowania jednolitego rynku towarów i usług w ramach Unii. W książce znajduje się przejrzysta charakterystyka tego procesu oraz jego efektów. Dużo uwagi poświęcono także problematyce harmonizacji podatków bezpośrednich, a w szczególności opodatkowania dochodów przedsiębiorstw.

Recenzowana książka stanowić może więc użyteczną lekturę nie tylko dla studentów uczelni ekonomicznych, ale także dla szerokiego grona czytelników zainteresowanych najważniejszymi kwestiami finansowania działalności Unii Europejskiej. Chcę podkreślić ogromną konsekwencję i wytrwałość L. Oręziak w propagowaniu zasygnalizowanych powyżej zagadnień, Jej erudycję i skrupulatność. Wszystko to sprawia, że ta ostatnia praca, podobnie jak i poprzednie, jest niezwykle wartościową publikacją.

Krystyna Michałowska-Gorywoda